

Абліччы

Выхад да мора
Рыгора Барадуліна

Распавядалі ў Рызе пра ўражлівую раніцу, калі горад абуджаўся зладжанай песняй вясёлай тройцы. Гэта Еранім Стулпан, які разам з Уладзімірам Караткевічам вучыўся на Вышэйшых літаратурных курсах у Маскве, запрасіў для ўдакладнення сваіх новых перакладаў Караткевіча з Барадуліным. А потым вырашыў перавесці бяседа моваведаў у праходку з песняй.

Шпіль Домскага сабора і ўсіх іншых рыжскіх бажніц заканчваецца бліскучым флюгерам з фігурай пеўніка. Пра пеўніка і чула Старая Рыга народную песню, якая пачынаецца такімі словамі: «Кур ту тэцы, кур ту тэцы, гайліс ман?» («Куды ты бяжыш, куды ты бяжыш, пеўнік мой?»). Відасьць, у тую раніцу сімвалічны Пеўнік з флюгера вырашыў прагуляцца разам з паэтамі. Еранім быў пачынальнікам песні, а падпявалі яму смела і ўпэўнена Уладзімір і Рыгор, якія натхнёна авалодвалі валодай (мовай) латышоў.

Да апошніх дзён усіх трох творцаў, спадзяюся, быў роднёнымі той Певень — сімвал Сонца, шчасця, жыццёвай сілы, захавальнік хатняга агменю.

Латвія была ўдзячна У. Караткевічу за «Казкі Янтарнай краіны». Р. Барадуліну пашанцавала больш. За перакладчыцкую дзейнасць, нястомную прапаганду латышскай літаратуры на Беларусі Рыгор Іванавіч быў удастоены найвышэйшай адзнакі Латвіі — ордэна Трох зорак. Да такой ўзнагароды і звання афіцэра ордэна (IV ступені) ён быў прадстаўлены 23 красавіка 1994 года. Уручэнне ж ордэна адбылося 24 лютага 1998 года ў Літаратурным музеі Янкі Купалы.

*Перакладаю,
Глумачу,
Бурлачу...*

Так пісаў у адным са сваіх вершаў Рыгор Барадулін. «Ад мовы да мовы масцілася кладка...» І найперш ад мовы і да мовы Яніса Райніса (узгадаем найперш п'есу «Ветрык, вей!»). Творчымі сабрывамі-сябрамі сталі для беларуса Імантс Аўзыньш, Оярс Вацьеціс, Андрыс Веянс, Віктарс Ліўзэміекс, Яніс Сірмбардзіс, Кнутс Скуеніекс, Еранімс Стулпанс (спрабу пазначыць дакладнае напісанне латышскіх прозвішчаў). І, як вынік, выходзіць у Рызе ў 1967 годзе зборнік вершаў Рыгора Барадуліна «Siena laiks» («Час сенакосу»). Перакладчык — Віктарс Ліўзэміекс. А ў 1987 годзе ў Рызе быў выдрукаваны зборнік «Valoda

(«Мова») — сумесная праца Рыгора Барадуліна і Яніса Сірмбардзіса.

Зямлю латышоў апявае Р. Барадулін у вершах «Леснічоўка Вэльдзіс», «Рыжскія рукавічкі», «Старая Латвія», «Зазімак у Юрмале»... А вось з «Паэмы жытняй скібе» чытач пазнае адну з радаводных ліній Рыгора:

*Мой дзед,
рыжанін Галвіньш,
Механік на млынах...*

У зборніку «Неруш» чытаю пра Маланку, жонку Андрэя Галвіньша, і пра тое, як:

*Вясёлая Кулінка
«Латышачкай» была...*

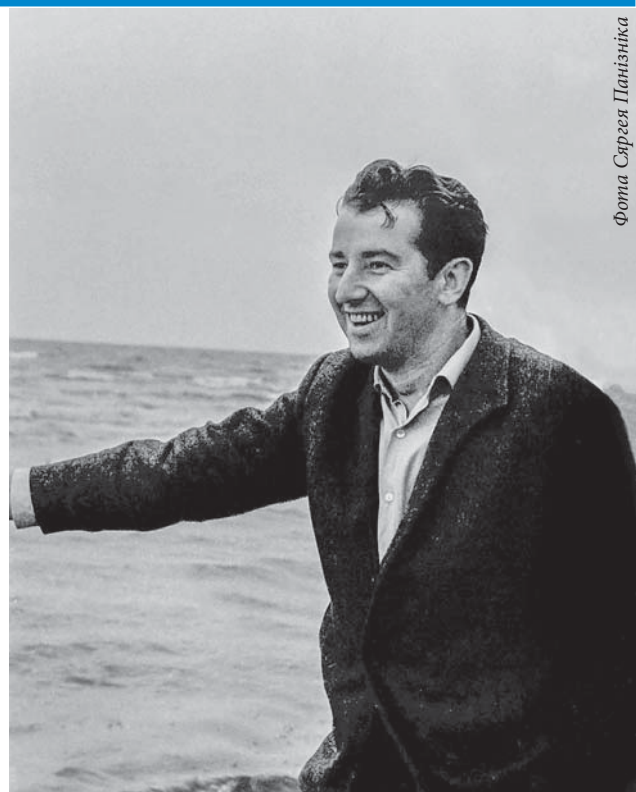
Кулінка — Акуліна Андрэеўна — Рыгорава мама, ад якой я ў 1969 годзе запісаў на магнітафон некалькі ўшацкіх народных песень.

На багатым шляху «3 грэкаў у варагі» (ёсць такі паэтычны раздзел у Барадуліна, пазначаны 1977-м годам) засталася багата мецінак ад Рыгора Барадуліна. Паўтараю яго радкі пра радзіму Андрэя Упіта, дзед якога Грышка быў стырнявым з беларускіх берагоў Дзвіны:

*Настрой на сонцу выверы,
З вясёлай галавой
На золку выйдзі ў Скрыверы
Зялёнаю травой.*

Напэўна, Рыгораў вярчун — загадкавы Певень з ужо беларускай міфалогіі — аднаго разу наведў мяне, львоўскага курсанта, на прыязнага чалавека, які стаў маім настаўнікам. І не толькі ў вершаскладанні. Своеасаблівы помнік яго апякунства — мой першы і самы дарагі зборнічак вершаў «Кастры Купалля», 1967 года нараджэння. Але я святкую і 80-годдзе ад нараджэння народнага паэта, і 50-годдзе ад першай сустрэчы з лёсавызначальным (не пабаюся гэтага слова) творцам. У падзяку Рыгоравай лагодзе было пагасцінства ў Юрмале летам 1966 года, калі Рыгор з Уладзімірам Караткевічам былі запрошаны ў бацькоўскі дом і я разам з сястрой зладзіў для беларускіх паэтаў сімвалічны «Выхад да мора». Святкавалі мы разам Сёмуху ў 1969 годзе на ўручанскіх узгорках, яшчэ не занятых гарадскімі хмарачосамі...

А сярод дарчых надпісаў на Рыгравых кнігах больш за ўсё падыходзіць да сённяшняй тэмы яго аўтограф на зборніку «Рум»:

Фота Сяргея Панізніка

Выхад Рыгора Барадуліна да мора. Юрмала, пасёлак Каўгурь. Ліпень 1966 г.

*Сяргейка, —
пяць! —
Не ад віна
Табе я стаўлю
бал такі.
Нам родная з табой
Дзвіна —
Уся твая да Балтыкі!*

Рыгор. жнівень, 74 год. Мінск.

Апошнім часам выходзяць кнігі і Рыгора Барадуліна, і пра Рыгора Барадуліна. Але выхад да мора нашага шматкрылага творцы можна было б адзначыць і такім цікавым выданнем пад назвай «Вясёлая сябрына». У 1988 годзе штогоднік «Братэрства» змясціў 12 эпіграм Савося Авося (гэта адзін з псеўданімаў Р. Барадуліна) на латышскіх пісьменнікаў. Шаржы для «Вясёлай сябрыны» намалюваў Кастусь Куксо. Малавата «сябрынак» для зборніка? Можна далучыць і вершы Рыгора, прысвечаныя Латвіі і латышам, і дакумент аб узнагароджанні ордэна Трох зорак Латвійскай Рэспублікі... Пагартайце, да прыкладу, «Дзень паэзіі» за 1975 год, дзе таксама выдрукавана многа радкоў ад Савося Авося, прысвечаных ужо нашым літаратарам. Не падыдуць экспромты і малюнкі для «Вясёлай сябрыны»? А чаму б ні прыгадаць тые шчырыя набыткі, якія здзяйсняліся пад дэвізам дружбы літаратур. Дзеля іх і бурлачыў Рыгор Барадулін!

Сяргей ПАНІЗНИК

«Чатыры чвэрці»: насустрач чытачу

На нацыянальным стэндзе Беларусі падчас XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу айчыннае прыватнае выдавецтва «Чатыры чвэрці» разам з кнігамі беларускіх пісьменнікаў дэманстравала і шыкоўныя прадстаўнічыя выданні пра культуру, гісторыю, мастацтва. Дарэчы, за плённую працу выдавецтва атрымала высокую ўзнагароду 54-га Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі-2015»: дыплом пераможцы ў намінацыі «Фотапогляд» і дыплом першай ступені ў намінацыі «Паліграф-Арт».

Супрацоўнікі выдавецтва на чале з дырэктарам, членам Саюза пісьменнікаў Беларусі Ліліянай Анцух, як і на ранейшых выстаўках-кірмашах, актыўна прэзентавалі свае новыя выданні — гэтым разам кнігі серыі «Бібліятэка Саюза пісьменнікаў Беларусі» і «Бібліятэка Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі», да 70-годдзя Вялікай Перамогі — «Дзеці вайны», а таксама «Мінскія маладыя галасы» і «Несур'эзна пра сур'эзнае».

СЕРЫЯ ПЕРШАЯ І ДРУГАЯ.

«ПІСЬМЕННІКІ»

Ужо некалькі гадоў выдавецтва падтрымлівае самую прэстыжную серыю кніг «Бібліятэка Саюза пісьменнікаў Беларусі», адбор у якую здзяйсняецца разам са старшынёй Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалаем Чаргінцом. Гэтым разам на выстаўцы прэзентацыю

«Бібліятэкі СПБ» аб'ядналі з прэзентацыяй новых кніг з серыі «Бібліятэка Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі», якая ствараецца ў цесным супрацоўніцтве са старшынёй Мінскага гарадскога аддзялення Міхасём Пазняковым.

Са сваёй творчасцю наведвальнікаў пазнаёмілі госць выстаўкі — член Санкт-Пецярбургскага аддзялення Саюза пісьменнікаў Расіі Андрэй Антонаў, а таксама беларускія пісьменнікі Уладзімір Дарашэвіч, Дзмітрый Пятровіч, Андрэй Скарыйкін, Пётр Радзечка ды іншыя.

СЕРЫЯ ТРЭЦЯЯ.

«ДЗЕЦІ ВАЙНЫ»

Паводле пісьменніка і літаратуразнаўцы Уладзіміра Навумовіча, у гэтай серыі людзі, апаленыя ліхалеццем, успамінаюць убачанае на свае вочы ці пачутае калісьці ад бацькоў. Вайна сталася не толькі гістарычнай трагедыяй, але і геннай памяццю народа.

Ліліяна Анцух зазначыла: назва серыі філасофская, бо і ў тых, хто сам не бачыў вайны, ужо са школы праз душу і сэрца праходзіла тэма, што потым дапамагала нараджэнню мастацкіх твораў. Серыя, за якую выдавецтва атрымала дыплом Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, была распачата ў год 65-годдзя Вялікай Перамогі, а да 70-годдзя плануецца выпусціць не менш як 30 кніг.

Гісторыі напісання сваіх твораў распавялі паэты Мікола Чарняўскі

(«На плошчы памяці маёй»), Казімір Камейша («Курганны звон») і Ніна Галіноўская («Няма даравання вайне»). Песнямі аздобіла імпрэзу пісьменніца, аўтар адной з кніг серыі Таццяна Дашкевіч.

СЕРЫЯ ЧАЦВЁРТАЯ.

«МІНСКІЯ
МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ»

Прэзентацыя гэтай кніжнай серыі адкрылася міні-канцэртамі камернага хору «Класіка».

Старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Міхась Пазнякоў падкрэсліў: з'яўленне серыі, мэта якой — прадставіць найбольш таленавітых маладых паэтаў, празаікаў, публіцыстаў нашай краіны, ініцыявана МГА СПБ. Пачынаючы з 2011 г. у яе межах выйшла 13 першых кніг маладых літаратараў, і 8 з іх ужо сталі членамі СПБ.

— Мы праводзім творчыя конкурсы, выяўляем таленты, працуем з імі. Разам з прафесійнымі пісьменнікамі яны ўдзельнічаюць у творчых вечарынах, фестывалях, — распавёў Міхась Паўлавіч.

Але і ў самім выдавецтве, як у своеасаблівай творчай лабараторыі, маладым аўтарам дапамагаюць узяць свой прафесійны ўзровень вопытных літаратараў.

Многія аўтары «Мінскіх маладых галасоў» — лаўрэаты міжнародных конкурсаў, а самая маладая з іх — Кацярына Масэ, на творчым рахунку якой ужо два паэтычныя зборнікі.

Падчас прэзентацыі свае вершы чыталі Яна Явіч (яе зборнік стаў першай кнігай серыі ў 2011 годзе) і аўтар новай кнігі «Адчуць гармонію душы» (2015) Таццяна Мацюхіна.

СЕРЫЯ ПЯТАЯ.

«НЕСУР'ЭЗНА
ПРА СУР'ЭЗНАЕ»

Прысвечаная гэтай кніжнай серыі імпрэза распачалася неардынарна: пісьменнік Дзмітрый Пятровіч выканаў пад гітару пакладзеную ім на музыку пародыю паэта Міколы Шабовіча на адзін з вершаў Міхася Башлакова. Мікола Віктаравіч — адзін з аўтараў серыі: зусім нядаўна пабачыла свет яго кніга «Прыколы ад Міколы».

Ліліяна Анцух патлумачыла: нягледзячы на тое, што гэтая серыя гумарыстычная, яе складаюць кнігі вельмі сур'эзных і вядомых пісьменнікаў-прафесіяналаў. На ўсіх вокладках невялікі па фармаце кніжак — карціны вядомага мастака Валянціна Губарова, які, паводле Ліліяны Фёдаравы, таксама валодае бездакорным пачуццём гумару.

А ў ліку аўтараў — Мікола Чарняўскі, Казімір Камейша, Васіль Ткачоў, Генадзь Аўласенка, Анатоль Зэкаў, Савелій Паўлаў, Мікола Шабовіч, Ірына Фамянкава, Надзея Салодкая і іншыя. Так што чытачу сумна не будзе.

Арына КРАЙКО